תורה אור • פרשת מקץ • מאמר 3

ענין חנוכה

ענייננו של חנוכה

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com
הפרשה החסידית
/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/3

1 **ענין חנוכה. הנה קבעו הנס בנרות. משא"כ בשאר נסים בפסח ביציאת מצרים תאכלו מצות בפורים ימי משתה ושמחה כנגד הגלות שהיה ג"כ גופני במצרים בחומר ובלבנים ובימי המן בקש להשמיד כו' ושללם לבוז**

עניין חנוכה. הנה, [החכמים] קבעו [את זכר] הנס בנרות. מה שאין כן בשאר הנסים: בפסח, [לציון] יציאת מצרים, "תאכלו מצות"; בפורים, "ימי משתה ושמחה" — כנגד הגלות, שהייתה גם גופנית: במצרים, "בחומר ובלבנים"; ובימי המן ביקש "להשמיד כו' ושללם לבוז".

משא"כ בחנוכה שהיו ישראל שרוים על אדמתם ולא גלו מארצם רק גלות התורה להשכיחם תורתך ולהעבירם חוקי רצונך לפיכך קבעו בנרות על שם הפסוק (משלי ו) **כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר.**

מה שאין כן בחנוכה, כשישראל ישבו על אדמתם ולא גלו מארצם; הייתה זו רק גלות של התורה: "להשכיחם תורתך ולהעבירם חוקי רצונך". לפיכך [החכמים] קבעו [את זכר הנס] בנרות, על יסוד הפסוק (משלי ו): "כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר".

ולהבין ענין פסוק זה וגם סיפא דקרא דכתיב ודרך חיים וגו'. צריך ביאור איזה דרך חיים הוא מלבד התורה והמצות האמורה למעלה בפסוק.

ויש להבין את משמעות הפסוק הזה, וגם את סופו של הפסוק, שבו נאמר "ודרך חיים וגו'". הדבר טעון ביאור: איזו "דרך חיים" יש מלבד התורה והמצוות שהוזכרו קודם לכן בפסוק?

2 **והענין כי מה שהמשיל המצוה לנר והתורה לאור הוא מובן שכמו שהנר נקרא על שם השמן כלשון רז"ל** [רבותינו זכרונם לברכה] **נר של שמן נר של שעוה.**

ההסבר הוא כך: מובן מדוע [הפסוק] מדמה את המצווה לנר ואת התורה לאור: כשם שהנר נקרא על שם השמן, כלשון חז"ל: "נר של שמן נר של שעוה".

הנה אע"פ [אף על פי] **שהשמן אין בו אור מצד עצמו ואדרבה הוא מכבה את אור הנופל לתוכו מ"מ ממנו ועל ידו נמשך להב שלהבת האור הנאחז בפתילה במעט שמן הנמשך אחר הפתילה**

והנה, אף שאין בשמן אור מצד עצמו, ואדרבה, הוא מכבה אור הנופל לתוכו, בכל זאת ממנו ועל ידו נמשכת שלהבת האור האוחזת בפתילה, באמצעות מעט השמן הנמשך אחר הפתילה.

שהרי בכלות השמן נכבה האור.

שהרי כאשר השמן כלה, האור כבה.

ככה ממש היא המצוה הגם שהוא רצון המלך בלי שום טעם ודעת ואין בה שום השגה מ"מ ממנה ועל ידה נמשך ונתגלה אור החכמה

כך ממש היא המצווה: אף שהיא רצון המלך, שאין בו טעם ודעת ואין בה שום השגה, בכל זאת ממנה ועל ידה נמשך ומתגלה אור החכמה.

זו תורה שבע"פ [שבעל פה] **דאורייתא מחכמה נפקת והחכמה והבנה בתורה שבעל פה הוא רק להבין ולהשיג פי' וטעם המצות כל מסכת לפי ענינה.**

זו התורה שבעל פה, שהרי "דאורייתא מחכמה נפקת"; והחכמה וההבנה שבתורה שבעל פה נועדו רק להבין ולהשיג את פירוש המצוות ואת טעמיהן, כל מסכת לפי עניינה.

וביאור ענין זה דרך פרט בעבודת ה'.

ועתה [נבאר] עניין זה בפרטות, בעבודת ה'.

הנה כתיב (שמות ל) **בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה. ולהבין למה גבי בבוקר כתיב בהטיבו ובבין הערבים בהעלות.**

נאמר (שמות ל): "בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה [את הקטורת], ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה". ויש להבין מדוע בבוקר נאמר "בהטיבו", ואילו בערב נאמר "בהעלות".

הנה כנסת ישראל מקור נשמות ישראל נקרא' [נקראת] **בשם מנורה והיא מקשה שכל ישראל הם באחדות והיא מתחלקת לשבעה נרות.**

והנה כנסת ישראל, מקור נשמות ישראל, נקראת בשם מנורה. היא עשויה מקשה אחת, שכן כל ישראל מאוחדים, והיא מתחלקת לשבעה נרות.

כי דרך פרט יש ששים רבוא נצוצו' כלליי' שכל ניצוץ מתחלק לששים רבוא נצוצות פרטיות כמבואר בתניא ודרך כלל נכללו בשבעים נפש שירדו אבותינו למצרים.

שהרי בדרך פרט יש שש מאות אלף ניצוצות כלליים, וכל ניצוץ מתחלק לשש מאות אלף ניצוצות פרטיים, כפי שמבואר בתניא; ובדרך כלל הם כלולים בשבעים הנפשות שירדו למצרים עם אבותינו.

3 וכלל מן הכלל נק' בשם שבעה נרות דהנה אהרן שושבינא דמטרוניתא הוא אהרן כהן לאל עליון משבע' רועים המפרנסים ומשפיעים אלהותו ית' בכנסת ישראל שיאירו באור האהבה להתלהט אליו ית'

והכלל [שבכלל] נקרא בשם "שבעה נרות". אהרן, "שושבינא דמטרוניתא" — שושבין המלכה (מטרוניתא) — הוא "אהרן כהן לאל עליון", אחד משבעת הרועים שמפרנסים ומשפיעים את אלקותו ית' בכנסת ישראל, כדי שיאירו באור האהבה ויתלהטו אליו ית',

בכלות הנפש כשלהבת העולה מאליה ולקיים מצות ואהבת שמקבלים עליהם בק"ש [בקריאת שמע] שיהי' [שיהיה] כך באמת לאמתו תקוע בלב כל אחד ואחד מישראל שהאדם מצד עצמו מאחר שהוא מגושם ומלובש בענינים גשמיים לא היה יכול לולי הקב"ה עוזרו.

בכלות הנפש, כשלהבת העולה מאליה; וכן לקיים את מצוות "ואהבת" שהם מקבלים עליהם בקריאת שמע, כדי שהדבר יהיה כך באמת לאמיתו ויהיה קבוע בלבו של כל אחד ואחד מישראל. שכן אדם מצד עצמו, בהיותו מגושם ולבוש בעניינים גשמיים, לא היה יכול [לעשות זאת] אלמלא הקב"ה עוזר לו.

4 והעזר הוא אהבה הבאה מלמעלה להמשיכו אליו. וזהו בחי' בהעלות ובהטיבו. כי הנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אע"פ [אף על פי] שהאש יורד מן השמי' מצוה להביא מן ההדיוט.

והעזר הוא אהבה הבאה מלמעלה, שמושכת אותו אליו. וזוהי בחינת "בהעלות" ו"ובהטיבו". חז"ל אמרו: "אע"פ שהאש יורד מן השמי' מצוה להביא [אש] מן ההדיוט [מקור רגיל]".

פי' הדיוט הוא האהבה שאדם לוקח מחמת העולמות מבחי' מלכותו ית' שהוא מלך גדול ונורא על כל העולמות עליונים ותחתונים

פירוש הדבר: ה"הדיוט" [האש הרגילה] הוא האהבה שאדם רוכש מחמת העולמות, מבחינת מלכותו יתברך, שכן הוא מלך גדול ונורא על כל העולמות העליונים והתחתונים.

וכל צבא השמים לך משתחוים ואלף אלפין ורבו רבבן קדמוהי כו' כמבואר בגמרא ובזוהר בביאור ענין רבוי העולמות וגדולתו.

וכן נאמר: "וכל צבא השמים לך משתחוים", ו"ואלף אלפין [עובדים אותו] ורבו רבבן [עומדים] קדמוהי כו'", כפי שמוסבר בגמרא ובזהר, במסגרת הביאור על ריבוי העולמות וגדולתו.

5 **וע"ד זה תקנו חז"ל** [חכמינו זכרונם לברכה] **לומר בשכמל"ו** [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] **לפני ואהבת. כי הנה אנו אומרים יחיד חי העולמים מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול כו'. פי' יחיד הוא למעלה מבחי' אחד.**

בדומה לכך תיקנו חז"ל לומר "בשכמל"ו" לפני "ואהבת". שכן אנו אומרים: "יחיד חי העולמים מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול כו'". כלומר, "יחיד" הוא למעלה מבחינת "אחד".

כי אחד היינו כמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] **שהוא אחד בשמים ובארץ ובד' רוחות העולם כי כל העולמות עליוני'** [עליונים] **אינם תופסים מקום להיות יש ודבר נפרד בפני עצמם וכולא קמי'** [קמיה] **כלא וכאין נגדו חשיבי ממש ואין עוד מלבדו.**

"אחד" פירושו, כפי שאמרו חז"ל, שהוא "אחד בשמים ובארץ ובד' רוחות העולם"; שכן העולמות העליונים אינם תופסים מקום [משלהם], עד שיהיו ישות ודבר נפרדים בפני עצמם, ו"כולא קמי' כלא"; הם נחשבים ממש כאין לפניו, ואין עוד מלבדו.

לכן נקרא אחד והיינו כשמעריכין אותו נגד העולמות. אבל יחיד פי' הוא יחיד ומיוחד בפני עצמו והוא לבדו הוא ואינו בגדר העולמות כלל.

לכן הוא נקרא "אחד", וזהו כאשר משווים אותו לעולמות. אבל "יחיד" פירושו שהוא יחיד ומיוחד לעצמו, הוא לבדו, ואינו שייך כלל לגדר העולמות.

6 **וחי העולמים מלך פי' שכל חיות העולמות שמחיה את כולם ומהווה את כולם עליונים ותחתונים אינו אלא בשביל שהוא מלך וכולם מקבלים חיות מבחי' מלכותו ית' בעבור היותו מלך עליהם.**

"וחי העולמים מלך" פירושו שכל חיות העולמות, שבאמצעותה הוא מחיה את כולם ומהווה את כולם, העליונים והתחתונים, ניתנת רק משום שהוא מלך, וכולם מקבלים חיות מבחינת מלכותו יתברך, משום שהוא מלך עליהם.

וכן מה שמשובח ומפואר דהיינו השבח מחמת שמשיגים גדולתו הוא עדי עד כי לגדולתו אין חקר ולמעלה יש שבח אחר שבח ועילוי אחר עילוי עד אין קץ ואין תכלית והכל הוא בעבור שמו הגדול

כך גם היותו "משובח ומפואר" — כלומר, השבח [הנובע] מכך שהם משיגים את גדולתו — הוא "עדי עד", שהרי "לגדולתו אין חקר"; ולמעלה יש שבח אחר שבח ועלייה אחר עלייה בלי סוף ובלי גבול, וכל זה הוא משום "שמו הגדול".

כי להיות נקרא שמו ומלכותו עליהם בלבד הוא ואינו יכול לנגוע לבחי' עצמותו ומהותו כלל

כי [כל זה נועד] רק לכך ששמו ומלכותו ייקראו עליהם, ואין בכך כדי לגעת כלל בבחינת עצמותו ומהותו,

כי לית מחשב' תפיס' [תפיסא] בי' [ביה] כלל שהוא יחיד ומיוחד ונשגב שמו לבדו כדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים.

כי "לית מחשב' תפיס' בי'" כלל, שהרי הוא "יחיד ומיוחד", ו"נשגב שמו לבדו", ככתוב: "מלכותך מלכות כל עולמים".

7 וזהו במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. כדכתיב המשפילי לראות בשמים ובארץ שאצלו יתי' נחשב זאת להשפלה ולענוה להחיות רוח שפלים.

זהו [פירוש] "במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו", כמו שכתוב: "המשפילי לראות בשמים ובארץ"; שכן בעיניו יתברך הדבר נחשב להשפלה ולענווה, "להחיות רוח שפלים".

וכן מה שכתוב סומך נופלים ורופא חולים וזוקף כפופים וכל הממלכה נקרא בשם ארץ להיות כארץ הלזו השפלה שירדה ממקום כבודה להיות מלך שמו נקרא.

וכן נאמר: "סומך נופלים ורופא חולים וזוקף כפופים". וכל [בחינת] המלכות נקראת בשם "ארץ", בדומה לארץ השפלה הזאת: היא ירדה ממקום כבודה כדי שהוא ייקרא בשם "מלך".

8 ולכן זאת יבין כל יציר בשומו אל לבו וירחיב דעתו בגדולתו יתי' ונפלאות מעשיו ברבוי העולמות עד אין חקר הנה ישכיל שזהו ענותנותו יתי' ואין ערוך אליו שאינו בגדר עלמין כלל.

לכן כל יציר יבין זאת כשישים אל לבו וירחיב את דעתו בגדולתו יתברך ובנפלאות מעשיו, בריבוי העולמות עד אין חקר; אז ישכיל שזו ענוותנותו יתברך, ואין ערוך אליו, שכן הוא אינו בגדר העולמות כלל.

9 והוא השוה ומשוה קטן וגדול ממילא תתלהט ותתלהב נפש ולב לאור באור האהבה בכל נפשך ממש לצאת מגדר העולמות כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי.

והוא "השוה ומשוה קטן וגדול". ממילא הנפש והלב יתלהטו ויתלהבו, להאיר באור האהבה "בכל נפשך" ממש, ולצאת מגבולות העולמות, כפי שנאמר: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי".

וזהו ואהבת את ה' אלקיך כי אהבה משרש אבה שהוא מלשון חפץ ורצון.

וזהו [פירוש] "ואהבת את ה' אלקיך": אהבה היא משורש אבה, שפירושו חפץ ורצון.

דהיינו רעותא דלבא שיהי' [שיהיה] ה' אלקיך ולדבקה בו ממש וע"י אתערותא דלתתא זו יחול עליו אור האהבה מלמעלה להגדיל מדורת אש האהבה בלבו יותר מכדי כח אנושי ושרש נשמתו שהיא בגדר וגבול ונברא

כלומר, רצון הלב שהוי' יהיה "אלקיך", ולהידבק בו ממש. ועל ידי אתערותא דלתתא זו, תשרה עליו מלמעלה אור האהבה, כדי להגדיל את מדורת אש האהבה שבלבו מעבר לכוחו של אדם ומעבר לשורש נשמתו, שהוא בגדר וגבול ונברא,

לקרבה אל ה' ממש וביטול אליו במציאות ממש ע"י בחינת אהרן כהנא רבא

כדי להתקרב ממש אל ה', ולהיות בביטול אליו במציאות ממש, באמצעות בחינת אהרן הכהן הגדול.

כי ואהבת בגמטריא ב' פעמים אור ונקרא' [ונקראת] בחינה זו בהטיבו שמטוב וחסד עליון משפיע על רוח שפלים להטיב ולהגדיל את האהבה שלמטה.

כי "ואהבת" בגימטריה שווה לפעמיים "אור". בחינה זו נקראת "בהטיבו", משום שמטוב וחסד עליון הוא משפיע על רוח שפלים, כדי להיטיב ולהגדיל את האהבה שלמטה.

אך הנה באמת גם אתערותא דלתתא כנ"ל אשר יחפוץ האדם לדבקה בו ממש גם זאת מתת אלקים היא לא לפי כח נפש האדם ומזגו ותכונתו

אך באמת, גם אתערותא דלתתא שהוזכרה לעיל — רצונו של האדם להידבק בו ממש — גם היא מתנת ה', ואינה לפי כוח נפשו של האדם, מזגו ותכונתו.

ונקרא' [ונקראת] בחינת ובהעלות אהרן שאהרן העליון הוא הנותן כח בכנסת ישראל לעורר את האהבה זו.

וזוהי בחינת "ובהעלות אהרן", שכן אהרן העליון הוא הנותן לכנסת ישראל כוח לעורר אהבה זו.

וזהו בין הערבים שהוא מדת ערב ולילה וחשך מצד עצמו שאין בו אור. אבל מדת בוקר שהוא מדת אברהם איש החסד כמ"ש וישכם אברהם בבקר הוא בחינת בהטיבו.

וזהו "בין הערבים", שהיא מידת הערב, הלילה והחושך, שאין בהם אור מצד עצמם. אבל מידת הבוקר, שהיא מידתו של אברהם איש החסד, כפי שנאמר: "וישכם אברהם בבקר", היא בחינת "בהטיבו".

(ועמ"ש לקמן בד"ה רני ושמחי בענין רננא ברמשא ושמחה בצפרא) והנה מי זה האדם שיגיע עד הלום שיגיע אליו בחי' אהרן העליון. אך הוא ע"י תורה ומצות.

(וראו גם את הנכתב להלן במאמר הפותח במילים "רני ושמחי", בעניין "רננא ברמשא ושמחה בצפרא".) מי הוא האדם שיוכל להגיע עד הלום, עד שבחינת אהרן העליון תגיע אליו? הדבר אפשרי באמצעות התורה והמצוות.

כי נר מצוה שהמצות נמשכין ממקום גבוה מאד נעלה. ולפיכך אין בהם השגה כלל כמשל השמן הנ"ל שאין נכנסים בפנימיות נפשם רק בבחי' מקיף עליהם מלמעלה

הרי "כי נר מצוה", שכן המצוות נמשכות ממקום גבוה ונעלה מאוד. לכן אי אפשר להשיג אותן כלל, בדומה למשל השמן שהובא לעיל; הן אינן נכנסות לפנימיות נפשם, אלא מקיפות אותם מלמעלה בבחינת מקיף,

כמ"ש שום תשים עליך מלך כמו מלך המושל על עמו והוא גבוה עליהם והם עושין רצונו בלי טעם ודעת כי מצות המלך היא ולב מלכים אין חקר ההשגה שבעבורם נצטוו

כמו שנאמר "שום תשים עליך מלך": המלך מושל על עמו ונעלה מהם, והם עושים את רצונו בלי טעם או הבנה, שכן זו מצוות המלך; ו"ולב מלכים אין חקר" — [כך היא] ההשגה שלשמה נצטוו.

רק מ"מ הוא ע"ד משל כאדם שתופס את המלך באחד מאבריו וממשיכו אליו הנה גם חיותו שבקרבו נמשך אחריו כך כתיב וימינו תחבקני.

אף על פי כן, הדבר דומה, בדרך משל, לאדם האוחז את המלך באחד מאבריו ומושך אותו אליו; גם חיותו של המלך שבתוכו נמשכת אחריו. וכך נאמר: "וימינו תחבקני".

כי הנה רמ"ח מ"ע [מצות עשה] **הם רמ"ח אברין דמלכא וע"י המשכת המצות ממילא נמשך אחריו בחי' יחודו ית' בעצמו ובכבודו בבחינת יחודו כנ"ל:**

שהרי רמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח איברים של המלך; ובהמשכת המצוות נמשכת מאליה גם בחינת אחדותו ית', בעצמו ובכבודו, בבחינת אחדותו, כנ"ל.

LikuteiTorah.com
הפרשה החסידית

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY-NC 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. בתי כנסת, מוסדות חינוך ומפעלים ללא כוונת רווח רשאים להעתיק, להדפיס ולהפיץ אותה בחופשיות, ולבקש תרומות לכיסוי עלות ההדפסה; אסור למכור אותה לעולם. יש לציין את הוצאת קה"ת ואת likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

מיזם חינמי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/3/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק